

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-112/13

A
v.
B a další

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberster Gerichtshof)

„Článek 267 SFEU — Vnitrostátní ústava — Povinné incidenční řízení kontroly ústavnosti — Přezkum souladu vnitrostátního zákona jak s právem Unie, tak s vnitrostátní ústavou — Příslušnost a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech — Neexistence bydliště nebo známého místa pobytu žalovaného na území členského státu — Ujednání o příslušnosti v případě účasti žalovaného na řízení před soudem — Opatrovník žalovaného pro případ nepřítomnosti“

Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. září 2014

1. *Předběžné otázky — Předložení sporu Soudnímu dvoru — Pravomoci vnitrostátních soudů — Vnitrostátní právní úprava, která obecným soudům rozhodujícím o odvolání nebo v posledním stupni řízení ukládá povinnost předložit ústavnímu soudu návrh na zrušení zákonů, jež jsou v rozporu s Listinou základních práv — Přednostní povaha takového incidenčního řízení — Nemožnost obecného soudu rozhodnout okamžitě o sporu a omezit se na nepoužití uvedeného zákona — Přípustnost — Podmínky — Posouzení vnitrostátním soudem*

(Čl. 267 SFEU; Listina základních práv Evropské unie, čl. 47)

2. *Soudní spolupráce v občanských věcech — Příslušnost a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech — Nařízení č. 44/2001 — Ujednání o příslušnosti — Účast žalovaného na řízení ve smyslu článku 24 nařízení č. 44/2001 — Pojem — Účast opatrovníka žalovaného pro případ nepřítomnosti na řízení — Vyloučení — Podmínky*

(Listina základních práv Evropské unie, čl. 47; nařízení Rady č. 44/2001, článek 24)

1. Unijní právo, a zejména článek 267 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které jsou obecné soudy rozhodující o odvolání nebo v posledním stupni řízení povinny v případě, že dospějí k závěru, že vnitrostátní zákon je v rozporu s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, předložit v rámci řízení, které před nimi probíhá, ústavnímu soudu návrh na zrušení zákona namísto toho, aby se v konkrétním případě omezily na jeho nepoužití, jestliže přednostní povaha tohoto řízení brání ve svém důsledku těmto obecným soudům ve výkonu jejich pravomoci nebo ve splnění jejich povinnosti obrátit se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami, a to jak před podáním takového návrhu vnitrostátnímu soudu pověřenému výkonem kontroly ústavnosti zákonů, tak případně po rozhodnutí tohoto soudu o uvedeném návrhu. Unijní právo, a zejména článek 267 SFEU musí být naopak vykládány v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, pokud si uvedené obecné soudy zachovávají volnost:

- obrátit se v kterémkoli okamžiku v průběhu řízení, který považují za vhodný, dokonce i po ukončení incidenčního řízení kontroly ústavnosti, na Soudní dvůr s jakoukoli předběžnou otázkou, kterou pokládají za nezbytnou,
- přijmout jakékoli opatření nezbytné k zajištění předběžné soudní ochrany práv přiznaných právním řádem Unie, a
- po ukončení takového incidenčního řízení upustit od použití dotčeného ustanovení vnitrostátního právního předpisu, pokud rozhodnou, že je v rozporu s právem Unie.

Je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda lze vnitrostátní právní předpisy vykládat v souladu s těmito požadavky unijního práva.

(viz bod 46, výrok 1)

2. Článek 24 nařízení č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že pokud vnitrostátní soud ustanoví žalovanému, jemuž nebyl doručen návrh na zahájení řízení z důvodu, že není znám jeho pobyt, opatrovníka žalovaného pro případ jeho nepřítomnosti, neznamená skutečnost, že se tento opatrovník účastní řízení před soudem podle vnitrostátních předpisů, to, že se řízení před soudem účastní tento žalovaný ve smyslu článku 24 tohoto nařízení, čímž by byla založena mezinárodní příslušnost tohoto soudu.

Konkludentní ujednání o příslušnosti na základě první věty článku 24 nařízení č. 44/2001 je založeno na svobodné volbě účastníků sporu týkajícího se této příslušnosti, což předpokládá, že žalovaný je obeznámen s řízením, které je proti němu zahájeno. V případě nepřítomného žalovaného, jemuž nebyl návrh na zahájení řízení doručen a který si není vědom, že proti němu bylo řízení zahájeno, nelze mít naproti tomu za to, že konkludentně souhlasil s příslušností soudu, jemuž byl spor předložen.

Nepřítomný žalovaný, který si není vědom toho, že vůči němu byla podána žaloba a že mu byl ustanoven opatrovník pro případ nepřítomnosti žalovaného, nemůže navíc tomuto opatrovníkovi poskytnout všechny nezbytné informace k posouzení mezinárodní příslušnosti soudu, který spor projednává, a umožnit mu účinné zpochybnění této příslušnosti, anebo ji se znalostí věci akceptovat. Ani za těchto okolností nelze účast uvedeného opatrovníka ustanoveného pro případ nepřítomnosti žalovaného na soudním řízení považovat za konkludentní souhlas tohoto žalovaného.

V situaci, kdy návrh na zahájení řízení nebyl doručen žalovanému, který měl bydliště v jiném členském státě, než má sídlo soud, jemuž byl spor předložen, nelze založení mezinárodní příslušnosti posledně uvedeného soudu z důvodu účasti opatrovníka žalovaného pro případ nepřítomnosti, který byl pro žalovaného ustanoven, považovat za předvídatelné.

Právo na účinnou právní ochranu žalobce zaručené článkem 47 Listiny, které musí být naplněno zároveň s právem žalovaného na obhajobu v rámci nařízení č. 44/2001, nevyžaduje odlišný výklad článku 24 tohoto nařízení.

Výklad článku 24 nařízení č. 44/2001, podle něhož se zástupce nebo opatrovník žalovaného pro případ nepřítomnosti může za tohoto žalovaného účastnit řízení před soudem ve smyslu tohoto článku 24, nelze považovat za výklad, který zavádí spravedlivou rovnováhu mezi právem na účinnou právní ochranu a právem na obhajobu. Tento výklad by totiž mohl tohoto žalovaného zbavit možnosti dosáhnout dodržování jeho práva na obhajobu tím, že podle čl. 34 bodu 2 napadne uznání rozsudku, který byl proti němu vydán.

(viz body 54, 55, 57, 58, 60, 61, výrok 2)